N°. 37. DE GRONDWET. 1853.

VERSCHIJNT
Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

PRIJS DER ADVERTENTIEN:
Van één tot zes regels. . . . . ƒ 1.00.
Voor elken regel meer. . . . . » 0.15.
Behalve de 35 cts. zegelgeld.

VRIJDAG 8 JULIJ.

UITGEVERS-DIRECTEUREN:
JOH. NOMAN en ZOON, te 's Gravenhage.

Brieven franco aan het Bureau De Grondwet.
Jan Hendrikstraat, n°. 259.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . . . . ƒ 4.50.
Voor de overige steden des Rijks . . . . 5.

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indie:
W. J. VAN HAREN NOMAN, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen, per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het abonnement ƒ 60, Ned. Cour.

Homogeniteit van den raad van Ministers.

Gister werd door ... de pligten zijn, door het zesde hoofdstuk der Grondwet aan de Regering opgelegd. Daaruit is, meenen wij, zonneklaar gebleken, dat eene *wet* tot regeling van het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen is in elk geval eene wet, zoo als aangeboden werd, in lijnregten strijd is met de letter en den geest der Grondwet.

In de stoutmoedigheid nogtans, om zoodanige wet te durven aanbieden, zien wij eene schitterende proeve van de »mildere toepassing« der Grondwet, ons door het Ministerie DONKER-VAN-HALL zoo pompeus aangekondigd.

Bij de discussiën over het adres in de Tweede Kamer werd eene ministeriële homogeniteit kenbaar, die *schijnbaar* treffend was. Ieder der Ministers stelde zich verantwoordelijk voor elk der woorden, in de Troonrede voorkomende. Welk een zuiver constitutioneel beginsel! Maar de toepassing? Ieder der Ministers *zweeg* hardnekkig ter *ontduiking* van de verantwoordelijkheid over elk der woorden, waarvan *opheldering* en *rekenschap* werd gevraagd! Het schijnt te behooren tot de »eigenaardigheden« van een Ministerie VAN HALL, dat steeds de laatste helft eener zinsnede de beteekenis van de eerste helft vernietigt.

Een niet minder zuiver constitutioneel beginsel wordt, *schijnbaar*, gehuldigd bij de aanbieding der wet, die sommigen reeds, aan de vrijwillige leeningswet gedachtig, met den naam van »monsterwet« hebben bestempeld.

De wet wordt aan de Kamer aangeboden door den Heer VAN HALL als tijdelijk voorzitter van den raad van Ministers. Dus niet een Minister, maar *het Ministerie* biedt de wet aan; dus niet een Minister, maar *het Ministerie* en al zijne leden stelt zich verantwoordelijk voor hetgeen in die wet geschreven staat? Waarlijk, de Heer VAN HALL maakt, op zijne vergevorderde jaren, als een levenslustige jongeling reuzenvorderingen op den weg van het echte constitutionalismus.

Het Ministerie is alzoo één van zin en één van gedachte. Bij de aanbieding van die wet, zien wij eene homogeniteit verrijzen gelijk aan de homogeniteit, bij de Troonrede geopenbaard. Maar is ook hier die eensgezindheid niet illusoir? Strekt zij welligt ook hier, om de Tweede Kamer door groote woorden af te schrikken en op een eerbiedigen afstand te houden?

Laat ons dat eens nagaan.

Bij de Grondwets-herziening in 1848 onderteekende de Heer D. DONKER CURTIUS, »als tijdelijk voorzitter van den raad van Ministers« eene Memorie van Toelichting, waarin werd verklaard: »Het WAKEN der Regering (art. 169 Grondwet), dat allen blijven binnen de palen der wet, bestaat in het beteugelen van hen, *die buiten deze palen gaan;* niet in het VLECHTEN VAN BANDEN, OPDAT ZIJ DEZELVE NIET ZOUDEN KUNNEN OVERSCHRIJDEN.« — De Heer D. DONKER CURTIUS is, in 1853, lid van een Ministerie VAN HALL, die »als tijdelijk Voorzitter van den raad van Ministers« een wetsontwerp aanbiedt, waarin *juist* banden [wij zouden bijna zeggen: ketenen] gevlochten worden, opdat *niemand* de palen der wet *kunne* overschrijden; een wetsontwerp, waarbij het *repressive* beginsel, het beginsel van den Heer DONKER van 1848 [en onder welke voorwaarde alléén de Kamers het VIde hoofdstuk der Grondwet hebben aangenomen], wordt vervangen door het *praeventieve*. Kan de Heer DONKER CURTIUS nu homogeen zijn met den raad van Ministers? Of heeft de Heer DONKER de Natie bespot in 1848, of is hij voornemens dat te doen in 1853?

Neen! Voor de eer van den Heer DONKER CURTIUS zullen we, *tot het tegenbewijs*, blijven beweren, dat hij *niet* deelt in de homogeniteit van den raad der Ministers. De homogeniteits-kracht der acht Ministers, wordt dus gereduceerd tot het getal *zeven*.

De Heer LIGHTENVELT is op reis. Men beweert, dat die Heer op reis gezonden is, omdat men Z. Exc. voor de zaken der R. C. Eeredienst het liefst niet in de ... wet, waarvan de uitvoering voor het grootste deel aan hem zal zijn opgedragen! Men zegt, dat de Heer LIGHTENVELT een der felste bestrijders is van de wet, door »den raad van Ministers« aangeboden. En inderdaad: de man, die zich in de Kamers beroemde, dat hij nimmer een requisitoir heeft *willen nemen* in de vervolgingsprocessen tegen de afgescheidenen; de man, die alleen dan op een »geliefkoosd terrein« zich bevindt, als het »vrijheid van godsdienst en verdraagzaamheid« geldt: *kan*, zonder verloochening van zijn geheele vroeger leven, *niet* homogeen zijn met den »raad van Ministers.« — De homogeniteits-kracht der acht Ministers behoort dus gereduceerd te worden tot het getal *zes*.

Nu komen we tot de Heeren Ministers van Koloniën, Marine en Oorlog: PAHUD, ENSLIE en FORSTNER VAN DAMBENOY.

Op den 16en April schreven deze drie Heeren, als leden van het Ministerie THORBECKE: »De Grondwet verleent, »naar *onze overtuiging* ZEER TE REGT, kerkelijke vrij»heid en gelijkheid van bescherming. *Wij hebben aan »de grondwettige vrijheid haren loop gelaten.* Mogt U. M. »met de Grondwet *of met ons stelsel van bestuur* niet »tevreden zijn, U. M. gelieve ons te ontheffen.« Zij verklaarden ook op stellige wijs, dat eene *wet*, ter bevrediging van de petitionnerenden niet mogelijk was: »Het scheen in deze, aan zoo velerlei misvatting onder»worpene zaak, noodig, de regtvaardigheid van de door »het Gouvernement betrachte handelwijze *te doen ge»voelen*; de regeling zelve en den vorm harer invoering, »*als buiten het bereik des Gouvernements geplaatst*, niet »met zijne taak te laten verwarren.« En hoedanig was de schets, die de Heeren PAHUD, ENSLIE en FORSTNER VAN DAMBENOY, op den 16 April leverden van de taak des Gouvernements? Geheel in den geest van den grondwetgever, geheel in den geest van den Voorzitter van den raad van Ministers in 1848: »te wijzen op den waarborg, dien ieder tegen *wezentlijke krenking* bij uwe Majesteit vindt.«

De Heeren PAHUD, ENSLIE en FORSTNER VAN DAMBENOY hebben sinds de laatste dagen eene zonderlinge rol gespeeld. De *Nederlander* meende zelfs, dat eene opheldering in de Kamer noodzakelijk was omtrent de zonderlinge houding dier heeren, waardoor het dezen mogelijk was geworden, het adres van 16 April en het manifest van den 26sten te onderteekenen. Wij gelooven gaarne aan de eerlijkheid onzer regerings-mannen, tot het tegenbewijs; maar als wij hier zien, dat ook uit naam van de Heeren PAHUD, ENSLIE en FORSTNER VAN DAMBENOY eene wet wordt aangeboden, die tot *logen* en *bespotting* maakt wat die heeren den 16 April geschreven hebben, moeten wij dan niet, om de eer te handhaven van Nederlandsche ministers, tot het besluit komen, dat de Heer VAN HALL op handige wijze hunne homogeniteit heeft »afgegoocheld«, gelijk de heer BAUD van zijn »vriend« zou zeggen? De Heeren PAHUD, ENSLIE en FORSTNER VAN DAMBENOY hebben voor het behoud van de portefeuille, het ministerie THORBECKE verloochend; voor het behoud van die portefeuille onder een opvolgend ministerie zullen zij niet aarzelen, het ministerie DONKER-VAN HALL te verloochenen. Op de homogeniteit dezer *drie* ministers is dus evenzeer te vertrouwen, als op de gestadigheid van den wind; en de homogeniteits-kracht der acht ministers, wordt dus gereduceerd tot het getal *drie*.

Blijven over de Heeren VAN DOORN, VAN HALL en VAN REENEN.

Hoe de Heer VAN DOORN, na de aanneming van zijne bekende motie van orde, eene ministeriele portefeuille heeft kunnen aanvaarden, vooral ook na zekere afspraak, die door hem zou gemaakt zijn, is nog altijd onverklaarbaar. Zeker is het evenwel, dat de redevoering van den Heer VAN DOORN, op den 18den April uitgesproken, het hem onmogelijk maakt om de verantwoordelijkheid der voorgedragen wet op zich te nemen. Van de homogeniteits-kracht der acht ministers blijft dus slechts over de kracht van *twee*.

De Heer VAN REENEN is een onbekende. Tot nu toe ... kendheid te bevorderen. Wat men van ... speler van den heer THORBECKE, zal hebben te wachten, zal de tijd leeren. De Minister is dan ook juist in den leeftijd om te leeren. Maar als zijne homogeniteit met de aangeboden wet een début moet wezen, dan gelooven wij dat het land in den Heer VAN REENEN een Minister van Binnenlandsche Zaken zal hebben, gelijk, naar veler beweren, Amsterdam in hem een burgermeester bezat.

Van den heer VAN HALL spreken wij kortheidshalve niet. Het is bekend, dat die »staatsman« leeft van transactie. Zijne natuur is dus tweeslagtig. Heden geven, morgen nemen; heden beloven, morgen onthouden; heden verdedigen, morgen bestrijden: ziedaar den »staats»man« die thans voorzitter is van den raad van Ministers.

Gewigtiger dan welligt oppervlakkig schijnt, is het onderzoek naar de homogeniteit der Ministers over den inhoud en de strekking der aangeboden wet.

Immers, wat volgt uit dat onderzoek?

Dat van de *acht* Ministers slechts *twee* zich kunnen verantwoordelijk stellen voor die wet,... *wanneer namelijk*, gelijk men van Nederlandsche Ministers het regt heeft te verwachten, *vroegere daden niet bezoedeld, woorden niet verloochend, handelingen niet ontkend worden.*

Zijn echter inderdaad de acht Ministers homogeen omtrent de wet: *niets anders* dan *deze* homogeniteit ware *noodig*, om de wet, uit het oogpunt van zedelijkheid en loyauteit, te veroordeelen.

Over de wet zelve spreken wij morgen.

Nederlanderachtigheden en Groenianisme.

De *Nederlander* vindt het onverantwoordelijk en »bij uitnemendheid ondankbaar van de vrijzinnige partij« dat voor de herbenoeming harer aanvoerders niet behoorlijk is gezorgd.

De *Nederlander* vergeet, dat »de vrijzinnige partij« niet werkt als eene *coterie*, als eene *fractie*, als eene *factie*, met een goed gedrilde hoop, met bevel uit het hoofdkwartier stemmende, en met een stel hoplieden, die bij keuze of naar ancienniteit door den hoofdman worden geplaatst.

Daarbij doet men niet als b. v. eerst *die*, en *die*, en *die*, dan *gene*;... neen! *diens* benoeming wordt ingetrokken om in reserve te worden gesteld voor de Eerste Kamer, dat »meer met zijne neigingen overeenkomt«; in diens plaats dus *die*, welke later echter weder meer à la suite wordt gebragt, toen de ancienniteit van iemand uit de familie moest in aanmerking komen.

De »vrijzinnige partij« verlangt bij de kiezers zelfstandigheid en eerbiedigt hunne vrijheid.

Dat echter, zoo weinig *aaneensluiting*, zóó weinig *draven* en *drillen*, zeer moet bevreemden dáár waar men dat ook zoo meester is, mag niet verwonderen.

Inderdaad: in de dagen der verkiezing heeft het keurige talent van aanprijzing veler aandacht in hooge mate getrokken.

»Goed opdoen is half gegeten.«

Wilt u *dezen?* een precieus man, veel naar Italie gereisd!... of *die?* Werkelijk kunnen wij hem niet onder de onzen tellen, maar hij is oud gediende en stemt altijd met ons mede;... Ei zie! daar hebben wij *genen* nog vergeten; jaren lang een heerlijke anti-revolutionnaire bazuin geblazen. Maar dat men den hoofdman in de hofplaats niet zou decoreren, dat kunnen wij waarlijk niet door kunnen!

De *Nederlander* is echter zeer in zijn schik over de tegenwoordigheid van THORBECKE in de Kamer; »Om het belangrijke van eene doeltreffende gedachtewisseling.«

Maar «onze vrienden» moeten nu immers met *hun* «[illegible] gedachte wisselen»?

Het ministerie, zoo toegejuicht om zijne «tegenovergestelde rigting.»

Waarom denken zij dan nu nog aan de *Thorbeckiaansche* rigting?

Het wel om daarmede te discutiëren?

Vooral *doel*treffend!

Waarom haar nu niet in de vergetelheid gelaten?

Zij behoort immers nu tot de *historie!*

Nu, na dat het onvermogen, het *denkbeeldige* dier partij zoo luisterrijk gebleken is, toen zij, onbestand tegen de veerkracht van de kern der Natie «weggevaagd» is als een nevel voor de doorbrekende zon! Hare «*zwakheid*» immers, neen «hare *verslagenheid* is openbaar» *Nederl.* v. 1 Julij.

Of dat vreugdebetoon, dat er toch iemand in de Kamer zal zijn voor de «gedachte-wisseling», evenwel vleijend is voor de tegenwoordige ministers?

Men «kan», zegt de *Nederlander* van 1 Julij, «eene «aaneensluiting afkeuren, welke berust op onderwerping «van de leden eener fractie zelve, ten aanzien van «hetgeen in geheime bijeenkomsten door de meerder«heid beslist werd».

Wij zijn stelliger; wij keuren zoodanige onderwerping af. Maar wij voegen er bij, dat daarom ook in die rigting, welke wij voorstaan, zoodanige aaneensluiting niet kan bestaan, noch ooit bestaan kan hebben.

Wat echter elders, bijv. in de Groeniaansche rigting, kan geschieden, weten wij niet.

Het is niet afkeuringswaard, dat leden der Kamer, die tot dezelfde partij behooren, zamen over hunne te volgen gedragslijn beraadslagen. Integendeel.

Dat een Minister in het geheim de *vrienden* eens raadpleegt, met hen *beginselen* vaststelt, hen de ontwerpen *vooraf* mededeelt en de *punten* wegneemt, die zouden kunnen afstooten, heeft ook zijne nuttige zijde. — Het was echter tot nog hier te lande *minder gebruikelijk.*

Althans, sedert 1848 was ons dergelijke praktijk nog onbekend.

De *N. Rotterdamsche Courant* stelt, in haar No. van heden, in het licht, hoe de Regering zelve overtuigd schijnt van de ongrondwettigheid der voorgestelde wet, daar zij eene tweede reden voor de aanbieding van het wetsontwerp heeft uitgedacht, door uit het arsenaal der fransche wetten, de wet van 18 Germinal, jaar X, te voorschijn te halen.

De Regering zegt, dat die fransche wet bij ons van kracht is; maar nu door eene andere moet vervangen worden.

De *N. Rotterdamsche Ct.* toont nu aan, dat die wet van 18 Germinal, jaar X, bij ons nimmer eenige kracht had; en dat de regering hare bewering slechts heeft kunnen staven, doordien zij slechts de artikelen, van welke zij gewaagt, *verminkt* of *ten halve* heeft teruggegeven. Bij het decreet toch van 6 Jan. 1811, worden de wetten, reglementen en decreten, genoemd in de decreten van 22 Junij en 22 Nov. 1810, ingevoerd «*behoudens de bijzondere wijzigingen; die door ons zijn of zullen worden gemaakt voor dezelfde departementen.*» Het ministerie heeft van deze woorden geen gewag gemaakt!

Onze Rotterdamsche Zuster zegt dan ook, ten slotte van haar betoog:

«Het beroep op die wet toont van de zijde der regering «zwakheid. Zij begrijpt, dat uit een grondwettig oogpunt, veel «tegen de preventieve regeling van het toezigt te zeggen valt, «daarom zoekt zij een redmiddel in het decreet van Germinal. «Die steun ontvalt haar echter, omdat dit decreet, hier nimmer «wetskracht bezeten hebbende, niet behoeft te worden ver«vangen.»

De *Nederlander* schijnt meer tot afkeuring, dan tot goedkeuring van de Wet tot regeling van het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen geneigd te zijn.

De oppositie daartegen is nog wel wat twijfelachtig; maar deze komt toch dagelijks een weinig sterker te voorschijn.

De houding van de *Nederlander*, als leider der anti-revolutionnaire partij, behoort, omtrent de voorgedragen Wet, met de meeste naauwlettendheid te worden nagegaan. Van de houding toch dezer partij zal het staan of het vallen der wet in de Tweede Kamer grootendeels moeten afhangen.

Heden zegt de *Nederlander* het volgende:

»Wij twijfelen of, in de Memorie van toelichting der wet, regelende het toezigt op de kerkgenootschappen, het *proportionneel* belang in het oog gehouden werd.»

. . . .

«Aan hetgeen over de Wet van 18 Germinal an X gezegd werd, is een uitvoerig vertoog gewijd.

»Doch waar vindt men de ontwikkeling van de reden, waarom *vooral* de wet noodig gekeurd wordt, en dus tot velerlei en moeijelijke vraagpunten aanleiding geeft?

«Wij hebben te vergeefs naar die ontwikkeling gezocht.

«Misschien heeft de regering zich onkundig willen houden van de bezwaren, en werd daarom dit gedeelte van den arbeid tot de Memorie van beantwoording bespaard.»

Op de zinsnede in de Mem. van toelichting, waarin de Regering verklaart, dat bevoegde beoordeelaars, sedert geruimen tijd de regeling in de hoofdpunten wenschelijk en noodzakelijk beschouwd hebben, om de verhouding van den Staat tot de Kerk, antwoordt de *Nederlander* kort, maar veel-beteekenend:

«Wij wisten niet dat die bevoegde beoordeelaars dergelijke beschouwing openbaar hadden gemaakt.»

En op de aankondiging van Regeringswege, dat de bepalingen van art. 164 en volg. der Grondwet leven en kracht moeten ontvangen uit staatswetten, «bereids gemaakt of nog te maken,» roept de *Nederlander* uit:

«Zoo zouden wij dan, ter uitvoering van het VI hoofdstuk der Grondwet, nog een tal van wetten te gemoet zien.

«Het zou ons leed doen.

«Wij hebben de behoefte aan dergelijke wetten niet gevoeld.

«Welligt is deze voordragt (op wier onderzoek wij evenwel niet willen vooruitloopen) *reeds meer dan genoeg.*»

Het *Journal du Limbourg* van den 4den bevat de volgende beschouwing, over de aangeboden wet, betreffende het VIde hoofdstuk der Grondwet:

«De eenvoudige lezing van dit wetsontwerp heeft op ons reeds een onaangenamen indruk gemaakt, die waarschijnlijk slechts zal kunnen worden versterkt, wanneer wij den tijd zullen hebben om de betreurenswaardige gevolgen te onderzoeken, die het aannemen en in werking brengen van dit ministerieel nachtwerk voor de Katholieken zou hebben. Vooral de artt. 2, 7 en 9 moeten de vrees van alle waarlijk godsdienstige mannen opwekken.

»Het eerste dezer artikelen strekt, om aan de Katholieke bisschoppen den eed van getrouwheid aan den Koning en van gehoorzaamheid aan de wetten van den Staat op te leggen. Men begrijpt al dadelijk, dat een dergelijke eed niet *zonder voorbehoud* door de bedienaren van onze heilige godsdienst kan worden afgelegd. Wij gelooven gaarne, wij laten de hoop niet varen, dat de groote staatsmagten inderdaad steeds zullen pogen om de harmonie tusschen de goddelijke wet en de menschelijke wet te bewaren; maar men moet wel de mogelijkheid voorzien, dat onder den indruk van exceptionnele omstandigheden of geheimen invloed, eene wet die door de Kamers zou zijn aangenomen en door den Koning bekrachtigd was, strijdig kon zijn met de geboden van God of van de kerk, en in dat geval zou geenerlei geweld of vervolging de Katholieke geestelijkheid er toe kunnen brengen, om aan eene dergelijke wet werkelijk te gehoorzamen of zich zelfs lijdelijk daaraan onderwerpen.

»Men heeft niet vergeten, dat de Pruissische wet op de gemengde huwelijken, die in strijd was met de bevelen van den Paus, groote verwikkelingen, ja zelfs vervolgingen heeft veroorzaakt, zonder dat het wereldlijk bewind de medewerking van het geestelijk gezag tot uitvoering van deze anti-katholieke wet heeft kunnen verkrijgen. Hetzelfde zou bij ons het geval [illegible] toch steeds mogelijke geval, waarin de wetgevende magt een maatregel meende te moeten nemen, die strijdig zou zijn met de regten van de Katholieke kerk.

»Om dus aan wettige gewetens-bezwaren te gemoet te komen, zou men bij het eeds-formulier moeten voegen de woorden: *voor zoo verre die getrouwheid en die gehoorzaamheid niet strijdig zijn met de goddelijke en kerkelijke geboden.* Maar dan zou die eed doelloos worden. »Geef «aan God wat Godes is en aan den Keizer wat des Keizers «is», is een van de grondstellingen van de Katholieke godsdienst, en men weet toch, dat onze eerwaardige geestelijkheid, door woord en daad, het voorbeeld geeft tot inachtneming van dit goddelijk voorschrift.

»Overigens betwisten wij het regt van de wetgevende magt, om een eed van de Katholieke bisschoppen te vorderen. Onder welken titel zou men dien eischen? Zij zijn voorzeker geene openbare ambtenaren. Indien zij door den staat bezoldigd werden, dan is dit slechts eene billijke tegemoetkoming voor de geestelijke goederen, die in den tijd, ten voordeele van den staat zijn verbeurd verklaard. Het schijnt ons toe, dat er geene meerdere redenen bestaan, om een staatkundigen eed van de bisschoppen te vorderen als van een eenvoudig particulier; want dit zou een exceptionnele terugkeer zijn tot een preventief stelsel, dat niet meer op de hoogte van onzen constitutionelen vooruitgang is. Dezelfde reden, die het regt van *placet* heeft doen vervallen, bepaaldelijk door art. 170 van de Grondwet afgeschaft, pleit voor de niet beëediging van de bedienaren der godsdienst. Het repressieve stelsel is voldoende om de regten van den staat en de openbare rust te bewaren; en indien zelfs het strafwetboek onvoldoende schijnt, om de misdrijven en overtredingen, te straffen, die men schijnt te vreezen door de uitoefening van het geestelijk gezag: dan heeft men steeds het hulpmiddel om eene speciale wet in te dienen, om daarin te voorzien; maar men moet van onze herders geen eed vorderen, die geen hunner zou kunnen afleggen, zonder zijn geweten te bezwaren, behoudens eene uitdrukkelijke autorisatie van den Heiligen stoel.

«Art. 7 van het wets-ontwerp schijnt ten doel te hebben de Katholieke geestelijkheid te beletten, om in plegtgewaad de begrafenissen bij te wonen. Dit is, in waarheid, meer eene quaestie over den vorm, dan over eenig bepaald gedeelte van de eeredienst; maar het is niettemin een treffend blijk van den beperkenden geest, die de ontwerpers van deze wet geleid heeft.

»Wat art. 9 betreft, wij hebben inderdaad geen zoo gewigtig bezwaar tegen de bepalingen van dit artikel, als tegen die van art. 2. Wij begrijpen zelfs, dat in die plaatsen, waarin de Protestantsche en Katholieke bevolking ongeveer even sterk is, het wereldlijk gezag het regt om de klokken te luiden regelt. Wij veroorlooven ons echter, op te merken, dat ook dit artikel blijkbaar en uitsluitend tegen de Katholieke godsdienst is gerigt. Men weet inderdaad, dat op zeer enkele uitzonderingen na, de Protestanten zich niet in hunne kerken vereenigen op werkdagen en dat dus bij gevolg het verbod om de klokken te luiden, alleen op de feestdagen toepasselijk is, die uitsluitend door de Katholieke Kerk gevierd worden. Nu vragen wij: is het niet ongerijmd, onbillijk en drukkend om aan een Commissaris des Konings (dat is, aan den minister, waaraan hij gehoorzamen moet) het regt te geven, om het klokkengelui te beletten op den dag of 's avonds te voren van eene groote godsdienstige plegtigheid, in eene stad, waar, zoo als te Maastricht, de Katholieken meer dan $\frac{19}{20}$ van de bevolking uitmaken, en dat wel alleen om aan de klagten van eenige honderden protestanten gehoor te geven, die beweren, dat dit vrome gebruik hen hinderlijk is?

«Men ziet aan welke willekeur, aan welke onregtvaardigheid, aan welke verdrukking dit artikel; — dat echter nog een van de minst gestrenge is, — aanleiding kan geven. Voorshands zij het voldoende te hebben aangetoond, dat het wets-ontwerp, dat aan de beoordeeling van de wetgevende magt is onderworpen, inderdaad slechts is eene poging tot verdrukking, waartegen wij namens de Katholieken in Limburg protesteren met al de energie, die wij bezitten.

«Wij smeeken de Kamers zich te herinneren, zoo als zij reeds in hunne adressen aan den Koning hebben gedaan, dat zij niet alleen Protestanten, maar *alle inwoners* van Nederland vertegenwoordigen, waarvan meer dan twee vijfde gedeelten van de geheele bevolking de Katholieke, Apostolische en Romeinsche godsdienst belijden. Overigens hebben wij genoeg vertrouwen in de onpartijdigheid en de vaderlandsliefde van de afgevaardigden des Rijks om overtuigd te zijn, dat dezen nimmer een maatregel zullen goedkeuren, die voldoening zoude geven aan denkbeeldige grieven van den een, ten koste van de heiligste regten van den ander; en dat zij, indien zij in hunne wijsheid al eene wet noodig keuren om de uitvoering van Hoofdstuk VI van de Grondwet te regelen, althans al datgene zullen weten te vermijden, dat de eene of de andere godsdienstige gezindheid zou kunnen kwetsen.»

De *Arnhemsche Courant* geeft heden zijn eerste artikel over het aangeboden ontwerp van wet tot regeling van het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen. Wij lezen daarin o. a. het volgende:

Welke «beminde,» tegen de Bisschoppelijke hiërarchie adresserende, manifesterende en protesterende onderdaan voelt niet eene zalige rust in zijn hart nederdalen, bij de wettelijke verzekering, dat voortaan in gemeenten «waar kerken van *meer dan één* kerkgenootschap» zijn, geen «klokkengelui tot viering van kerkelijke plegtigheden of om de ingezetenen tot de godsdienstoefening op te roepen,» zal worden toegelaten, zonder uitdrukkelijke *toestemming* van «Onzen Commissaris in de provincie?» Wie zouden niet de [illegible] gewisten en de onverdraagzaamheid, die noodzakelijk ontstaan, wanneer in ééne gemeente roomsche en katholijke klokken, of luthersche en remonstrantsche, waalsche en presbyteriaansche, doopsgezinde en afgescheidene klokken tegen elkander in beginnen te luiden en te controverseren, ieder volgens *haar* geloof en *hare* belijdenis, *zonder* «toestemming van Onzen Commissaris in de provincie»?! Het is waarschijnlijk alleen daaraan toe te schrijven, dat onze voorgaande Regeringen deze eenvoudige waarheid zoo lang miskend en veronachtzaamd hebben, dat er nog zoo veel onverdraagzaamheid in ons midden gevonden wordt, en dat het, zoo als de troonrede zeide, tot nu toe niet mogelijk is geweest «een' toestand te doen geboren worden, waarin door den Staat aan alle Kerkgenootschappen eene *gelijke bescherming* kan worden verleend, en waarin zij, in gemeenschappelijke onderwerping aan dezelfde *billijke* en *onpartijdige* wet, waarborgen vinden voor hunne onderlinge vrijheid en zelfstandigheid.»

De zorg der Regering om de beminde «in hun *nationaal gevoel* geschokte» en «over hunne *teederste belangen* verontruste» onderdanen voorziening te geven tegen het «voorwerp hunner bekommering,» gaat zelfs zoo ver, dat zij hare waakzaamheid tegen het controverserend klokkengelui nog verder uitstrekt. «Klokkengelui tot *anderen einden*» waarborgt zij aan de beminde onderdanen, «heeft geene plaats dan met vergunning der plaatselijke politie.» Dit is zooveel tegen ongeloovige, bijgeloovige en anders-geloovige klokken [illegible] met mogelijkheid doen kan. Men zou alleen twijfelen kunnen, of deze laatste zinsnede, die handelt van het luiden der brandklok, van het in- en uitluiden der kermis enz. wel eigenaardig te huis behoort in een ontwerp, *regelende het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen?*

Buitenland.

ENGELAND.

In de zitting van het Lagerhuis van den 5, heeft lord Palmerston verklaard, dat de Britsche regering eene nota aan de Spaansche gerigt heeft over den slavenhandel op Cuba.

— De *Morning Herald* verzekert, dat ons kabinet over de Turksche zaken zeer verdeeld is. Men hield voor een oogenblik de aftreding van lord Aberdeen als zeker. Men voegt er echter bij, dat het verschil in den raad voorloopig is bijgelegd, en er vooreerst geene verandering van ministerie zal plaats hebben.

— Den 8 dezer, zal te Londen de boekerij worden verkocht van den hertog van Wellington, waaronder vele handschriften en kostbare kaarten; men vindt daaronder den *Atlas, dien Keizer Napoleon* op al deszelfs

veldtogten gebruikt heeft, een volledig plan van den slag van Waterloo, door den hertog van Wellington, enz. Men verwacht grooten strijd der boeken-liefhebbers bij deze gelegenheid. De Fransche regering wil ook belangrijke aankoopen doen bewerkstelligen.

FRANKRIJK.

De Parijsche beurs vertoont thans eene klimmende beweging, daar zich de overtuiging meer en meer vestigt, dat de Oostersche zaken, ondanks de bezetting der vorstendommen, tot geen oorlog zullen voeren.

Bij de meer vredelievende beschouwing van deze zaken, spreekt men meer van de reis van den Keizer en de Keizerin naar het zuiden des lands. Zij zullen zich echter incognito naar Bordeaux begeven, om de kosten te doen vermijden voor de ontvangst, welke men HD. bereidde.

— De krijgstogt in Algerië is weder ten einde; de gouverneur- generaal werd te Algiers terugverwacht.

SPANJE.

Men weet dat de ministers den 1 Julij zouden bijeenkomen om over verschillende punten te beraadslagen; men verneemt, dat de raad is uiteengegaan, zonder een der aanhangige vraagstukken tot eene beslechting te hebben gebragt.

— Men verhaalt bij voortduring dat de Koningin Christina naar Dieppe zal vertrekken, om de baden te gebruiken.

BELGIE.

De berigten nopens den staat der veldgewassen luiden gunstig. (Ook uit Pruissen verneemt men zoodanige berigten.)

— Den 17 Julij zal er een pleisier-trein van Antwerpen naar Bath en Vlissingen vertrekken. De stoomboot *de Klok* zal te Vlissingen aankomen, op het oogenblik dat het fregat *Admiraal de Ruyter* zal van stapel loopen.

DENEMARKEN.

De Volksvertegenwoordigers hebben, den 29 Junij, met 42 tegen 35 stemmen, een amendement aangenomen, waarbij het inkomen der kroon van 600,000 tot 480,000 Rijksdaalders verminderd wordt. Bij een ander besluit is aan den staatsraad het karakter van bijzonderen raad des konings ontnomen, en zijn ook de uitgaven voor dien raad verminderd.

TURKIJE.

Het Russisch legerkorps, dat bestemd is om Wallachije te bezetten, is den 1 Julij de Pruth te Leova overgegaan, onder bevel van den generaal Dannenberg. De generaal Gortschakoff, opperbevelhebber der bezettingstroepen, wordt te Bucharest verwacht.

Den 2 Julij zou het tweede corps Russen, bestemd om Moldavie te bezetten, de Pruth bij Skoeleni overtrekken.

Inmiddels zullen nieuwe onderhandelingen worden aangeknoopt; de Russische legatieraad Ozeroff is daartoe naar Konstantinopel vertrokken.

Er is aan de hospodars van Moldavie en Wallachije kennis gegeven, dat er geenerlei verandering in het bestuur van de Vorstendommen zal komen.

De *Times* van den 6 gaat voort de Russische staatkunde te beoordeelen, en wel nu naar aanleiding van het manifest des keizers.

„De hardnekkigheid der Porte", zegt dat blad, „is geene heusche uitdrukking jegens eene Mogendheid, waarmede keizer Nicolaas erkent nog niet in oorlog te zijn; maar in dit geval is, wat hij zoo goed is te noemen „„de hardnekkigheid der Porte"" niets anders dan de gevestigde overtuiging van elken staatsman in Europa, en de overeenstemmende meening van elke mogendheid, zelfs Oostenrijk ingesloten, dat niet heeft geaarzeld, die overtuiging uit te drukken met eene kracht en vastberadenheid, die het tot eere strekt. De Donauprovinciën zullen bezet worden als een waarborg voor de herstelling der regten van Rusland, onder welke omstandigheden ook. Maar waar heeft Rusland gezien, dat één zijner regten is geschonden? Het spreekt er van dat het de Porte dwingen wil, om plegtig de onschendbaarheid der orthodoxe kerk in acht te nemen, Maar hoe is eenig voorregt dier kerk geschonden geworden of met schending bedreigd? Wij zijn moede van de pogingen om een waar argument of een feit uit al die beweringen te vinden; en wij zijn, na alles, er toe gebragt, om te redeneren op grondelooze gevolgtrekkingen. Maar laat iemand eens de aanmatigende en ten eenenmale ongegronde taal van dit staatstuk vergelijken met den gematigden en geheel onderworpen toon van de laatste nota van Reschid-Pacha aan het Russisch kabinet, in antwoord op zijne eischen, en men kon er onmogelijk aan twijfelen, dat, wanneer keizer Nicolaas er van spreekt, om voort te gaan, met voor het orthodoxe geloof te strijden, omdat Turkije in zijne blindheid en hardnekkigheid het zou onderdrukken, hij, óf woorden gebruikt zonder zin, óf denkt aan daden, welke door geene zijner voorgevens geregtvaardigd worden.

„De belangrijkste beschouwing, welke dit manifest opwekt, is evenwel niet zijne uitwerking op het overige Europa, maar op de onderdanen der Russische Kroon en de leden der Russische Kerk, aan wie het regtstreeks, zoo niet uitsluitend, is gerigt. Daarin ligt, vreezen wij, zijn voornaamste gevaar. Bij een volk en een priesterschap als de Russische, zijn argumenten en voorbeelden, geput uit het volkenregt, van geringe waarde, als steun voor hunne traditionele verlangens en hunne aanspraken op geestelijke overheersching. „„Vol vertrouwen op den „arm des Almagtigen, zullen Wij voortgaan met te „strijden voor het regtzinnige geloof"", deze zijn de woorden van dit manifest, die door het Russische rijk weêrklank zullen vinden. Het is de kreet tot eenen kruistogt, aangeheven onder een volk, dat nog tot de eeuw der kruisvaarders behoort. Het is een beroep op het gevoel, dat geen redelijk gouvernement zou willen opwekken, tenzij het bereid was, daaraan eene mate van voldoening te geven, welke, in dit geval, van Ruslands zijde niet kan gegeven worden, zoolang het niet alleen aan de Porte, maar aan alle onafhankelijke Staten van Europa zijne voorwaarden hebbe opgelegd. Bevoegde lieden hebben ons verzekerd, dat het gevoel van het Russische publiek reeds zóó ontvlamd is, dat te St. Petersburg de Regering wordt berispt niet om hare hevigheid, maar om hare gematigdheid, en dat men verwonderd was over de kunstmatige wendingen van taal, die nog gebruikt waren om de openbare verklaringen der regering te matigen en te verzachten. Maar de denkwijs van het publiek in Rusland is in groote mate die, welke de Regering voorschrijft of wenscht, en wij kennen geene zwaardere of grootere verantwoordelijkheid, dan die, om nieuwe brandstof in het smeulende vuur te werpen."

Binnenland.

Staten-Generaal.

De Minister van Binnenlandsche Zaken heeft, ingevolge het bepaalde bij art. 194 der Grondwet, aan de Staten-Generaal aangeboden het Verslag omtrent den Staat der Hooge-, Middelbare en Lagere scholen over 1851/52.

Voor heden ontleenen wij aan dit verslag de navolgende bijzonderheden. Later komen wij er meer opzettelijk op terug.

Het getal studenten bij de verschillende faculteiten der hoogescholen, ingeschreven op 31 Dec. 1851 bedroeg te Leijden 507, te Utrecht 475 en te Groningen 244: Totaal 1226. Vergeleken met het jaar 1850 levert het jaar 1851 een verschil van 144 *meer* op. In 1851/52 werden gepromoveerd te Leijden 48, te Utrecht 32 en te Groningen 31 studenten: totaal 111, zijnde 25 promotiën *minder* dan in 1150/51.

Ten aanzien van de Latijnsche scholen en gijmnasiën merken wij op, dat er bij inrigtingen van dien aard waren in het land, als 13 in N. Brabant; 14 in Gelderland; 9 in Z. Holland; 5 in N. Holland; 2 in Zeeland; 2 in Utrecht; 8 in Friesland; 7 in Overijssel; 4 in Groningen; 2 in Drenthe en 1 in Limburg. Aan deze 67 latijnsche ssholen en gijmnasiën waren in het geheel 253 onderwijzers verbonden. Het getal leerlingen bedroeg in het geheel 1728.

De openbare scholen waren 2446 in getal, Daarvan waren in N. Brabant 299; in Gelderland 331; in Z. Holland 255; in N. Holland 285; in Zeeland 138; in Utrecht 81; in Friesland 346; in Overijssel 208; in Groningen 206; in Drenthe 135; in Limburg 162. — Het geheele getal onderwijzers bedroeg 2394; waarvan 26 behoorden tot den eersten rang, 1409 tot den 2den, 772 tot den 3den, 145 tot den 4den en 42 tot geenerlei rang. Het getal ondermeesters bedroeg in het geheel 1482; dat der kweekelingen 509; dat der onderwijzeressen 51, dat der secondanten 65. — Het totaal der leerlingen in elke provincie was als volgt: In Noord-Brabant: 25,238; in Gelderland 25,024; in Z. Holland 37,810; in N. Holland 39,884; in Zeeland 11,049; in Utrecht 9,933; in Friesland 31,309; in Overijssel 26,321; in Groningen 23,782; in Drenthe 8,554; in Limburg 13,008: totaal 250,972 leerlingen.

Van de bijzondere scholen der eerste klasse waren, over het jaar 1851, in N. Brabant 25; in Gelderland 16; in Z. Holland 52; in N. Holland 36; in Zeeland 1; in Utrecht 22; in Friesland 2; in Overijssel 10; in Groningen 12; in Drenthe 2; en in Limburg 10: totaal 188. — Het getal onderwijzers bij de scholen was 160; dat der ondermeesters 239; dat der kweekelingen 120; dat der onderwijzeressen 25 en van de secondanten 35. — Deze 138 scholen werden bezocht in N. Brabant door 3597 leerlingen; in Gelderland door 2585; in Z. Holland door 10,240 in N. Holland door 8243; in Zeeland niet opgegeven; in Utrecht door 4457; in Friesland door 115; in Overijssel door 1240; in Groningen door 901; in Drenthe door 47; in Limburg door 1134 leerlingen: totaal 32,559.

Omtrent de bijzondere scholen van de tweede klasse valt op te merken, dat er in het geheel waren 643 scholen, aldus verdeeld. In N. Brabant 84; in Gelderland 56; in Z. Holland 153; in N. Holland 179; in Zeeland 14; in Utrecht 50; in Friesland 9; in Overijssel 20; in Groningen 31; in Drenthe 3 en in Limburg 44. — Er waren 456 onderwijzers, 477 ondermeesters, 77 kweekelingen 184 onderwijzeressen en 230 secondanten. — Het aantal leerlingen bedroeg in het geheel 39,427, waarvan N. Brabant 6542; in Gelderland 2313; in Z. Holland 10,007; in N. Holland 10,502; in Zeeland 2,341; in Friesland 349; in Overijssel 1870; in Groningen 3279; in Drenthe 151; in Limburg 1829 leerlingen.

De Staat, die bij het Verslag gevoegd is van het getal der lagere scholen, het onderwijzend personeel en de leerlingen in elke provincie, wijst de volgende uitkomsten aan:

Getal scholen: N. Brabant 408; Gelderland 403; Z. Holl. 460; N. Holland 500; Zeeland 153; Friesland 357; Overijssel 238; Groningen 249; Drenthe 140; Limburg 216; totaal 3.277.

Onderwijzend personeel: N. Brabant 690 (578 mannelijke, 112 vrouwelijke); Gelderland 739 (685 m., 54 v.); Z. Holl. 1173 (1062 m., 111 v,); N. Holl. 1172 (1000 m., 172 v.); Zeeland 305 [291 m., 14 v.]; Utrecht 353 [318 m., 35 v.]; Friesland 600 [591 m., 9 v.]; Overijssel 479 [456 m., 23 v.]; Groningen 434 [424 m., 10 v.]; Drenthe 178 [175 m., 3 v.]; en Limburg 369 [322 m., 47 v.] totaal 6492, waarvan 5902 mannelijke en 590 vrouwelijke onderwijzers.

Getal leerlingen: N. Brabant 34.477 [17.635 jongens, 16.842 meisjes]; Gelderland 29.922 [16.865 j., 13057 m.]. Z. Holl. 58.057 [31.569 j., 26.488 m.]; N. Holl. 58.629 [30.515 j., 28.114 m.]; Zeeland 12,193 [6877 j., 5316 m.]; Utrecht 15,731 [8611 j., 7120 m.]; Friesland 31.833 [17.514 j., 14.319 m.][; Overijssel 29.431 [15.765 j., 13.666 m.]; Groningen 27.962 [14.688 j., 13.274 m.]; Drenthe 8752 [4.720 j., 4032 m.]; en Limburg 15.971 [8.652 j., 7319 m.]; totaal 322.958 leerlingen, waarvan 173.411 jongens en 149.547 meisjes.

Onder de rubriek: *Scholen van bijzonderen aard en strekking* wordt het volgende medegedeeld:

Er waren 632 bewaarscholen, waarop 12.112 jongens en 12.598 meisjes gingen. Het getal kostscholen voor jongens bedroeg 26, met 680 leerlingen en voor meisjes 23, met 365 leerlingen. — De dag- en kostscholen waren voor jongens 165 in getal met 4128 leerlingen en voor meisjes 83 met 3017 leerlingen. Het getal herhalingscholen beliep 152, waarop 3.715 leerlingen van het mannelijke, en 1.606 van het vrouwelijk geslacht onderwijs genoten. Voorts telde men 93 zondagscholen met 4.413 mannelijke en 4.238 vrouwelijke leerlingen; 41 werkscholen met 434 mannelijke en 3717 vrouw. leerlingen; eindelijk 124 volkszangscholen met 2915 mannelijke en 2.079 vrouwelijke leerlingen.

In 1851 zijn acten van algemeene toelating afgegeven in het geheel 993, zijnde 99 meer dan in 1850, en wel in de volgende verhouding. Voor den eersten rang 3; voor den tweeden 143; voor den derden 240; voor den vierden 275; voor vreemde talen 149; voor de wiskunde 3; voor huisonderwijzers 28; voor schoolhouderessen 134 en voor huisonderwijzeressen 13.

Het getal huisonderwijzers bedroeg 515; dat der onderwijzeressen 93. Het getal der schoolonderwijzers-gezelschappen bedroeg 241 met 3.362 leden, aldus verdeeld: N. Brabant 25 met 366 leden; Gelderland 26 met 307 leden; Z. Holl. 33 met 543 leden; N. Holl. 26 met 327 leden; Zeeland 19 met 211 leden; Utrecht 5 met 60 leden; Friesland 35 met 494 leden; Overijssel 26 met 353 leden; Groningen 27 met 343 leden; Drenthe 8 met 143 leden en Limburg 11 met 215 leden.

's Gravenhage, 7 Julij.

Z. M. heeft aan den luitenant-ter-zee van de 1ste kl. jhr. J. H. van Cappellen, vergunning verleend tot het aannemen en dragen der versierselen van de orde van den Witten Valk, hem door Z. K. H. den Groot-Hertog van Saksen-Weimar-Eisenach geschonken.

—

Z. M. heeft aan J. Sichel van Meerdervoort op verzoek, en uithoofde van verandering van woonplaats, eervol ontslag verleend als 1ste luitenant bij de dienstdoende schutterij te Amsterdam, en hem tevens benoemd tot 1sten luit. bij de 4de comp. van het 2de bat. rustende schutterij in het 1ste district der prov. Zuidholland; op verzoek eervol ontslag verleend aan J. Schelling, als 2de luit. bij de 2de comp. van het 2de bataillon rustende schutterij in het 1ste district der prov. Zuidholland; en bij het 2de bat. rustende schutterij in het 1ste district der provincie Zuidholland benoemd, 2de comp., tot 2den luit. J. Maasdam, thans schutter; 4de comp., tot kapit. A. de Molenaar, thans 1ste luitenant.

—

Door den Minister van Binnenlandsche Zaken is tot rector der Latijnsche school te Harlingen benoemd de heer dr. Ch. J. de Lussanet de la Sablonière, leeraar bij het gymnasium te Wageningen.

Het *Handelsblad* van heden deelt het antwoord mede van den H. stoel den 1sten Junij gegeven, op de Nota van den Nederlandschen gezant, van den 10den Mei, bevorens. Dit Staatstuk achten wij van overwegend belang en vestigen er de aandacht onzer lezers op. Het heeft de strekking, om den H. Stoel te regtvaardigen over zijne handelingen, die in de nota van 10 Mei schijnen te zijn gegispt. De Kardinaal ANTONELLI verklaart overigens, in de beleefde vormen der diplomatieke taal, dat de Paus *niet* genegen is, om op de eenmaal vastgestelde organisatie terug te komen, daar die organisatie „een natuurlijk gevolg is van het goed „regt, dat de Grondwet van het Koningrijk aan de „Katholijken waarborgt; van hetgeen regt, zoo plegtig „erkend." De eenige concessie, die aangekondigd wordt, betreft den eed; maar die concessie geschiedt slechts,

omdat „de H. S. de gewoonte heeft, de zaken, zoo veel „mogelijk, naar de omstandigheden van plaats en tijd „te regelen," — en omdat: „hij reeds besloten had, „om in den bewusten vorm, *met betrekking tot ver„scheidene Staten*, zoodanige wijzigingen te brengen, „als met de verschillende locale aangelegenheden der „gewijde herders zou kunnen overeenkomen." De Kardinaal ANTONELLI kondigt dan ook aan: „dat, wat „de bisschoppen der herstelde kerken in het Koningrijk „der Nederlanden betreft, men den vorm zal vaststellen, „gewijzigd juist in dat gedeelte, dat U. E. (de graaf „DE LIEDERKERKE) op het oog heeft."

Op het stuk zelf komen wij later opzettelijk terug.

De Tijd, *N. Hollandsche Courant*, vraagt heden te regt, waarom het Ministerie, na dat het aanvankelijk aan eene buitensporige openbaarheidszucht had lucht gegeven, nu een even buitensporige zucht tot zwijgen aan den dag legt omtrent al hetgeen in zijn eigen boezem omgaat.

De Tijd vraagt, waarom het Ministerie achterwege houdt de nota, door den heer van Hall naar Rome gezonden, en het antwoord daarop tijdig genoeg vóór de opening der Kamers ingekomen. Het antwoord is nu openbaar gemaakt door het *Handelsblad*. Zal de heer VAN HALL nu ook nog langer wachten met de publicatie van zijn nota van 10 Mei?

De tweede vraag van *de Tijd* betreft de reis van den heer LICHTENVELT. De *Nederlander* oppert twijfel omtrent de ware bedoeling van de reis. De *Echo Universel* geeft bepaalde motieven voor de afwezigheid van den Minister voor de R. C. Eeredienst; de *Tijd* en wij zelven meenen, dat er voldoende redenen bestaan, dat het zoo openbaarheidslievende Ministerie iets omtrent die reis openbare. Welnu: zal de heer VAN HALL, ook omtrent dit punt, het stilzwijgen blijven bewaren?

De *Rotterdamsche Courant* verschijnt thans, in plaats van driemaal, zesmaal per week. Het gewigt der tijdsomstandigheden heeft die uitbreiding noodzakelijk gemaakt; want de lezers van die courant, die zich op een bestaan van „anderhalve eeuw" mag beroemen, zagen dagelijks verlangend uit naar *nieuws* en naar *politieke beschouwingen* van de Rotterdamsche.

De *Rotterdamsche Courant* heeft hare roeping goed begrepen: zij is thans het „dagelijksch manna" harer lezers geworden. En om haren lezers genoegen te schenken" geeft zij heden, als het eerste eigenlijke hoofdartikel sedert hare dagelijksche verschijning:

„*Een brief van een onderwijzer, die in het afge„loopen jaar uit Nederland naar de Kaap-kolonie „is vertrokken.*"

Wij dachten, dat de aandacht van het Nederlandsche volk, in deze oogenblikken, op iets anders was gevestigd, dan op de hollandsche boeren aan de Kaap.

De „*Maasbode*" is een bezadigde, maar toch ernstige verdediger van het Ministerie. Om nu zijnen lezers in staat te stellen, het aangeboden ontwerp van wet tot regeling van het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen, te beoordeelen, geeft de *Maasbode* aan zijne lezers present de „*Memorie van Toelichting tot het ontwerp van hoofdstuk VI der Grondwet.*"

Wij gelooven, dat, door het te lezen geven van *deze* Memorie van Toelichting nooit scherper acte van beschuldiging kon openbaar gemaakt worden tegen de *wet* in het algemeen en tegen de heeren Donker Curtius en Lightenvelt in het bijzonder.

De *Maasbode* is in zijne verdediging zeer naïf.

Wij lezen het volgende in de *Nieuwe Noord-Brabander*:

„Men meldt ons uit onderscheidene plaatsen van deze provincie, dat zich commissien vormen tot regeling van een algemeen petitionnement tegen het voorgedragen toezigt op de kerkgenootschappen. Wij juichen dat heerlijk plan van harte toe en houden ons verzekerd, dat het door alle welgezinden krachtdadig zal ondersteund worden.

„Men zegt, dat de Bisschoppen in Nederland zich eerstdaags zullen vereenigen om een welgemeend protest bij het Gouvernement en een eerbiedig en krachtig adres aan de Kamers der Staten-Generaal in te leveren tegen het alle vrijheid van godsdienst vernielend ontwerp van wet.

„Ook de onderscheidene kiezers-vereenigingen in Noord-Brabant en Limburg zouden zich verstaan in het beramen van maatregelen ter handhaving der door de Grondwet gewaarborgde vrijheden en tot afweering van het godsdienst vernielend plan van den doordrijver der 127 millioen."

Op den 6den hebben de Staten van Noord-Holland te Haarlem vergaderd, gekozen tot lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal den heer F. v. d. Oudermeulen; tot leden van Gedeputeerde Staten de heeren Jhr. van Tets, Kaarssypesteijn en Messchert van Vollenhoven, en tot buitengewoon lid van Ged. Staten den heer Jhr. J. P. Teding van Berkhout.

Bij de verkiezing van een lid van de Provinciale-Staten van Zeeland, die op den 5den te Middelburg plaats had, in plaats van Jhr. Paspoort van Grijpskerke, verkreeg de heer Mr. G. A. Fokker 308 en de heer Mr. J. F. Bijleveld 295, zoodat eerstgenoemde is verkozen.

Volgens opgave van het Ministerie van Finantien is aan de verschillende kantoren van 's Rijks accijnsen, over de maand Junij jl., *op nieuwe rekening* ontvangen aan suiker-accijns in hoofdsom, opcenten en zegel, een bedrag van *negen en vijftig duizend drie gulden en twee en dertig cents*.

Het Beijersche telegraafkantoor te Passau is met de Nederlandsche kantoren in verbinding gesteld. Berigten derwaarts worden zoowel over België, als langs de Duitsche lijnen verzonden.

Tot leden der commissie ter beoordeeling der voorwerpen op de tentoonstelling voor scheepvaart en scheepsbouw, welke op 4 Julij hunne eerste zitting hebben gehad, zijn benoemd: S. R. van Franck, schout bij nacht; J. Boelen, dito; prof. S. Bleekrode; A. E. Tromp, hoofd-ingenieur der marine; A. Kooy, scheepsreeder; L. Z. Kool, directeur van 's rijks lijnbaan; H. W. Roelants, scheepsreeder; J. Buis, 't Hoofd, scheepsreeder; L. Koert, havenmeester; H. W. Schokker, scheeps-expert; G. van Barneveld Kooy, scheepsreeder; A. Spekman, koopvaardij kapitein. Tot president J. Boelen, secretaris prof. Bleekrode. (*H*)

Z. K. H. prins Frederik der Nederlanden heeft eene gift van *f* 250 gedaan aan de Protestantsche school te Appeltern.

Uit Vlaardingen schrijft men van 5 dezer: „Heden kwam alhier de tweede haringjager aan, zijnde het hoekerschip *de Nijverheid*, stuurman Jacob Schouten, met 93¾ ton [ruim 18 ton volle en ruim 75 ton maatjesharing] welke op *f* 600 is gesteld.

Volgens een telegraphisch berigt is den 2den Julij te Rome tot generaal der Jezuiten benoemd pater P. Beckx, in plaats van wijlen pater Roothaan.

Advertentiën.

Door JOH. NOMAN en ZOON te Zalt-Bommel, is uitgegeven:

HET PORTRET VAN

Leopold-Louis-Philippe-Marie-Victor,

HERTOG VAN BRABANT,

Komt voor in No. 6 der

MAANDELIJKSCHE KRONIJK.

GESCHIEDENIS VAN DEN DAG.

Geregeld ziet de MAANDELIJKSCHE KRONIJK op den 20sten van elke maand, met een Portret het licht. Niet dan per Jaargang wordt dit werk afgeleverd, zoodat geene afzonderlijke nommers verkrijgbaar zijn. — De aflevering met een fraai portret kost slechts

DERTIG CENTEN.

Geen maandwerk in Nederland is zóó goedkoop, en dat de lezers van alle standen zóó op de hoogte houdt van al wat er dagelijks voorvalt, als deze KRONIJK.

TIJDSCHRIFT

VOOR DE

REGISTRATIE, HET NOTARISAMBT, HYPOTHEEKWEZEN

EN DE REGTEN VAN

ZEGEL, GRIFFIE EN SUCCESSIE,

G. 8. No. 1 en 2 van den zevenden jaargang. De complete jaargang kost slechts *f* 4.80. Van de zes uitgegeven jaargangen zijn nog slechts ENKELE COMPLETE Ex. voorhanden.

En debiteren met succes:

Voor *f* 12 in plaats van *f* 86.40,

C. VAN LAAR,

MAGAZIJN VAN TUINSIERADEN,

of Verzameling van Modellen van aanleg en sieraad van groote en kleine Lusthoven en Tuinen, die met weinig kosten te maken zijn, waarin 192 in groot kwarto, fraaije gekleurde kopere Platen, gebonden in keurigen halven Engelschen band. (2)

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 7 Julij 1853.

Nederland.	Pct.		Rusland.	Pct.	
Ned. W. Schuld.	2½	63¼ 3/16 ¼			
Dito Certificat..	3	76 3/16	*Hope* 1798/1816	5	109
Dito dito .	4	94 ⅛ 3/16	Dito 1828/1829	5	108
O. I. Leening.	4	93¾ 94	Cert. 1831/1838	5	
Amort. Syndic.	3½		Dito Dito	4½	
Hand.-Maats. .	4½		Dito *Hope* . . .	4	93⅛
Belgie.			Dito *Stieglitz* . .	4	92⅛
Certificaten. . .	2½		Dito dito 5e Ser.	4	
Do *Rothschild*.	2½	52 7/16 ½	Inschr. Assig. .	6	
Frankrijk.			Certific. dito.. .	6	
Obligatien. . .	3		**Polen.**		
Spanje.					
Nieuwe	1	22⅝ 11/16 11/16	Obligatien . . .	4	85¾ ⅞
Dito Buitenl. .	3	47⅜	**Oostenrijk.**		
Do Binnenl. 6/m.	3	42⅝ 11/16			
Bew. Sp. Com.		5 15/16 6	Metalliek	5	81⅛ ¼
Amort. Schuld.			Dito bet. Amst.	5	94⅛
Portugal.			Dito letter B . .	5	94⅛
Londen	5	39 1/16 ⅛	Dito 1847 . . .	2½	41 15/16
Dito dito . . .	4	35 7/16 ⅜ 7/16	Dito 1851/1852	2½	41¾

Aand. Rijn-Spoorw. 4½ 103. Ned. Bank 116. Polen loten fl. 250 160¾. Oostenrijk Ween. B. 5 pct. 87¾. Braz. bij Roths. p. s. 500. 5 pct. 98⅜. Mexic. te Londen 3 pct. 26 13/16, ⅞. Dito onb. 26 11/16, ¾. Gren. uitg. 9½. Ecuador 4 3/16. Grieken te Londen 5 pct. 7 15/16, 8⅛. Nieuwe 3 pct. cert. 36¾, ⅞. Uitg. dito 13. Thesaurie 106¾.

Holl. fondsen blijven bijna als gisteren. In Buitenlandsche effecten was de markt meer geanimeerd en voornamelijk in Spaansche en Portugeesche, welke beter te plaatsen waren, van laatstgemelde zijn uitgestelde ruim 1pCt. gestegen.

LONDEN, 6 Julij. Consols op tijd 98¼; Mexico nieuwe 3 pct. 26⅞; Spanje 1 pct. 22⅜; dito certific. 6; Holland 4 pct. 94¾. Overige onveranderd.

PARIJS, 6 Julij. Fr. rente 4½ pct. 101.75; dito 3 pct. 76.60; Spanje binn. 3 pct. 42¼; dito nieuwe 1 pct. 22⅛; België 4½ pct. 97¾; Russen 4½ pct. 98½.

WEENEN, 6 Julij. Metall. nieuwe 5 pct. 93½; dito La B. 5 pct. 107½; Bankact. 1385; Lomb. Venez. 98⅝; fl. 250 loten 130; Londen 10.52; Parijs 130½; Zilver 9¾.

MADRID 4 Julij. Spanje 3% 41¾, nieuwe 1% 22⅞ ex. dividend certifiaten 3¼.

Per Telegraaph.

PARIJS, Donderdag 7 Julij. De keizer en de keizerin hebben gister avond de Opera-Comique bijgewoond. Er heerschte gedurende den avond in den omtrek van den schouwburg zekere gisting.

Er zijn talrijke arrestatiën gedaan van personen, die pistolen en dolken bij zich droegen. Er is een complot ontdekt tegen het leven van den Keizer.

De dagbladen geven het getal in hechtenis genomenen op, *tien* te bedragen. Anderen noemen het getal *twaalf*, allen behoorende tot geheime genootschappen.

Over Marseille heeft men berigten ontvangen uit Kontantinopel van den 25sten. Het vertrouwen op het behoud van den algemeenen vrede was daar algemeen.

De Aziatische contingenten waren aangekomen.

Te Smyrna hebben onlusten plaats gehad, ten gevolge waarvan vele personen zijn in hechtenis genomen, onder anderen de adjudant van Kossuth.

De bevolking heeft de woning van den Oostenrijkschen consul aangevallen, die daarop de bescherming der troepen heeft ingeroepen.

LONDEN, Donderdag 7 Julij. De *Herald* berigt, dat de Turksche questie bijkans eene ministeriële crisis in Engeland zou hebben te weeg gebragt. Lord Aberdeen had zijn voornemen te kennen gegeven, om af te treden. Het verschil van gevoelen was evenwel bijgelegd, en volgens de *Herald* blijven de Ministers aan het bewind.

— Lord Ellenborough heeft een wetsontwerp aangeboden, strekkende om de O. I. compagnie te magtigen, tot het vermeerderen van de Europesche krijgsmagt met 20,000 man.

BERLIJN, Donderdag 7 Julij. Gisteren is alhier de tol-conferentie geopend geworden.

FLORENCE, 1 Julij. Guirazzo is veroordeeld tot 15 jaren dwangarbeid. Vier andere personen tot dezelfde straf, maar van minderen duur. Negen voortvlugtigen, waarvan vijf oud-ministers, zijn tot levenslange gevangenisstraf veroordeeld.

MADRID 4 Julij. Het hof is heden naar La Granja vertrokken. De Koningin-moeder aanvaardt heden avond de reis naar Parijs.

Bij JOH. NOMAN en ZOON, te 's Gravenhage